

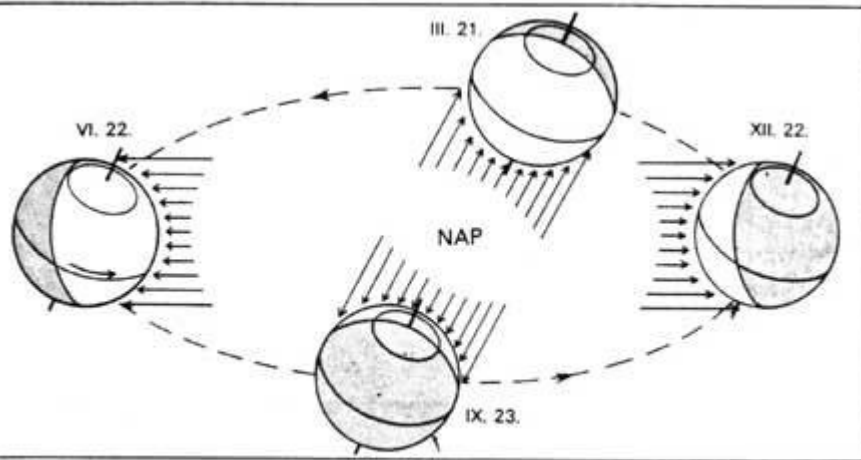
A HOLD

Dr. Csizmadia Szilárd
Vega Csillagászati Egyesület
Virtuális Csillagászati Klub
2013. november 27.

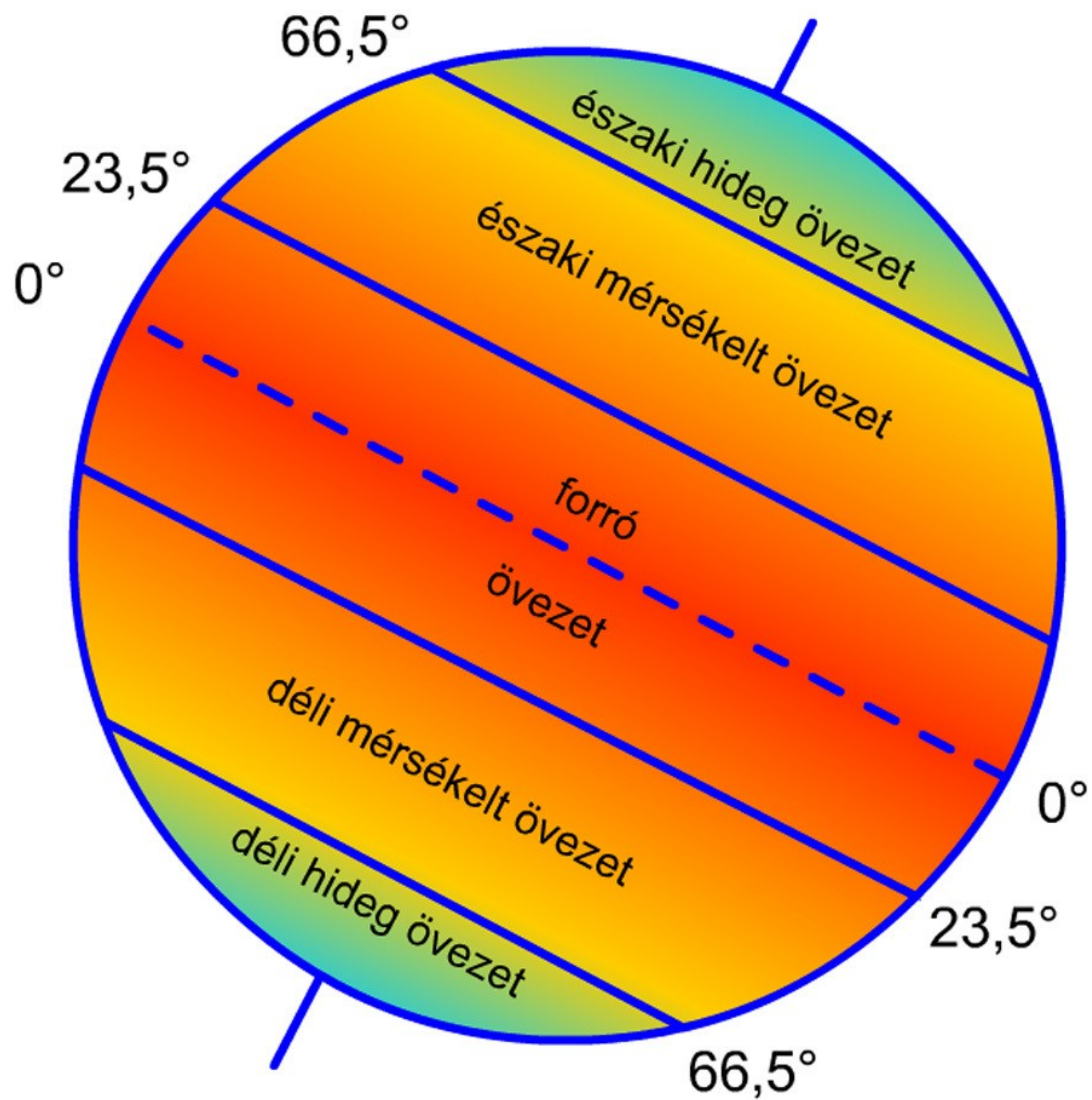
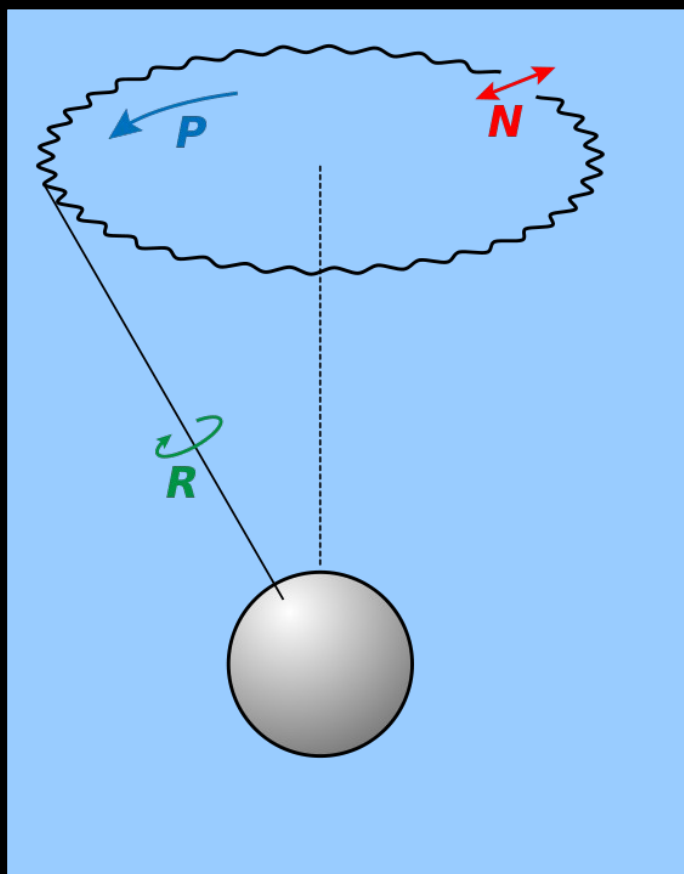
www.vcse.hu

A Holdről...

- A Nap után a legfényesebb égitest az égbolton
- Az éjszakai égbolt legfényesebb égiteste
- Az egyetlen, amin kistávcsővel is nagyon sok részlet látszik
- Az egyetlen égitest, amin járt ember (1969-1972)
- Gravitációs hatása stabilizálja a Föld forgástengelyének irányszögét, ezzel a stabil éghajlati övek kialakulásában óriási szerepe van – nem valószínű, hogy lenne élet vagy nem ilyen élet a Földön, ha nem lenne a Hold
- Árapály-jelenség egyik (fő) okozója a Nap mellett
- Fontos szerepe van a tudományos megismerésben (Arisztarkhosz távolságmérése, a Föld gömb alakjának bizonyítása a holdfogyatkozások segítségével, Newton elméletének próbája, a mozgáselméletek tesztelése (fogyatkozások is), egy másik égitest belső szerkezetének vizsgálata, asztrobiológiai kutatások, visszahatások a Földre, stb.)
- Jövőben akár űrbázis, űrbányászat, űrturizmus is lehet a Holdon/Holdra

A hideg éghajlati övezet határainak kijelölése

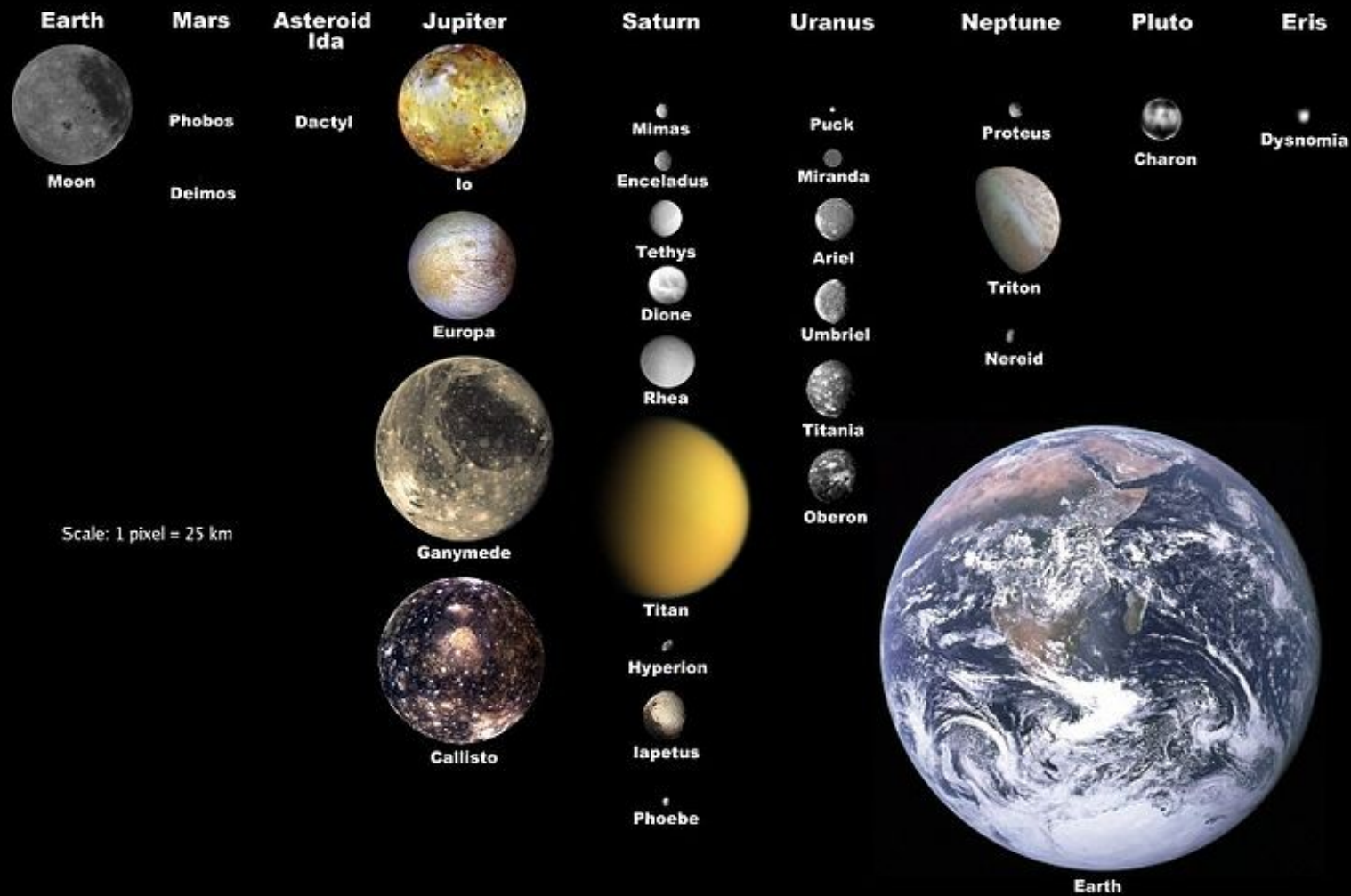
Holdak a Naprendszerben

Ismert: 421 darab.

173 hold a nagybolygók körül kering.

248 hold kisbolygók körül kering.

Selected Moons of the Solar System, with Earth for Scale

Holdak a nagybolygók körül

Merkúr, Vénusz: 0

Föld: 1

Mars: 2

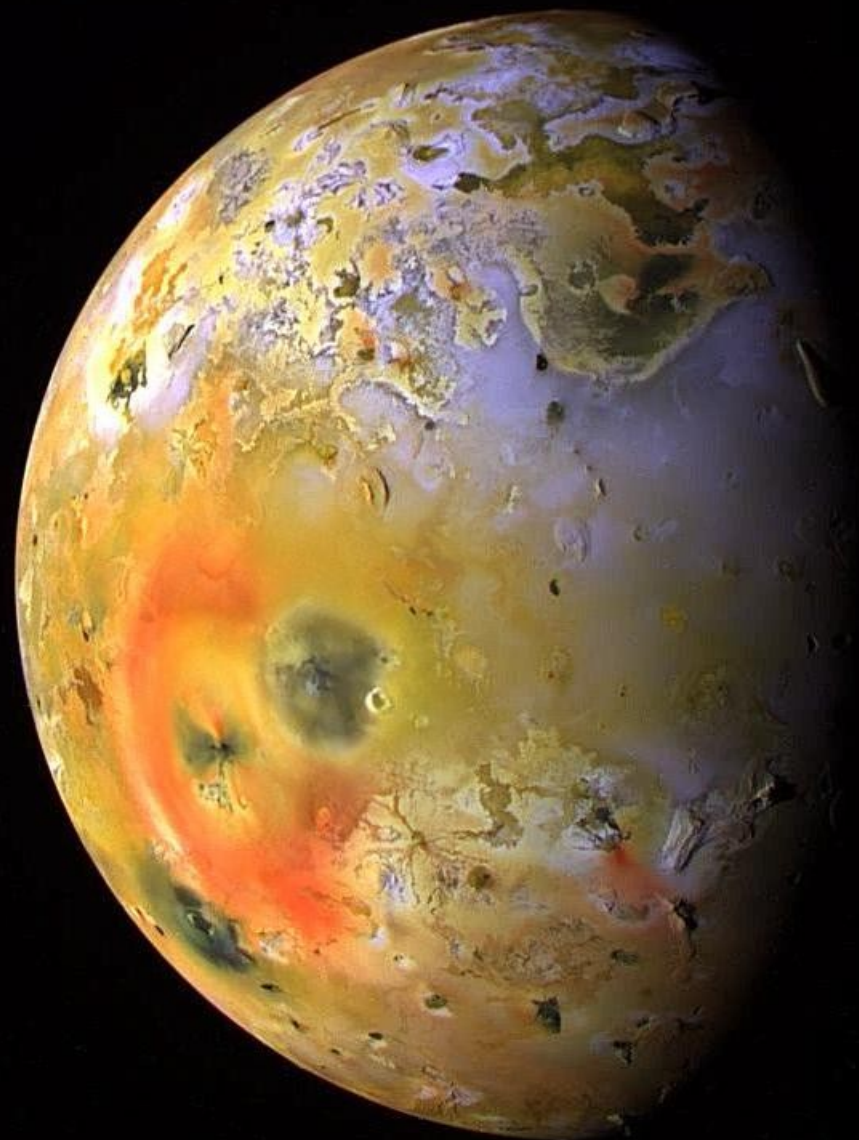
Jupiter: 67

Szaturnusz: 62

Uránusz: 27

Neptunusz: 14

(Pluto: 5)

Szabályos holdak

- kb. gömb alakúak
- nagyobb méretűek a szabálytalanoknál
- keringésidejük 1 nap és néhány hét közé esik
- a bolygó egyenlítőjének síkjához közel van a pályasíkjuk
- mindig direkt irányban keringenek
- feltehetően együtt keletkeztek a bolygóval

Szabálytalan holdak

- alakjuk távol áll bármilyen szabályos geometriai alaktól, pl. nem gömbszerű és nem ellipszoid
- méretük kicsi, legfeljebb pár tucat km
- keringésidejük akár 1-2 év is lehet
- gyakran nagy az excentricitásuk és a pályahajlásuk
- sokszor retrográd a pálya
- valószínűleg befogott égitestek, kisbolygók, üstökösök

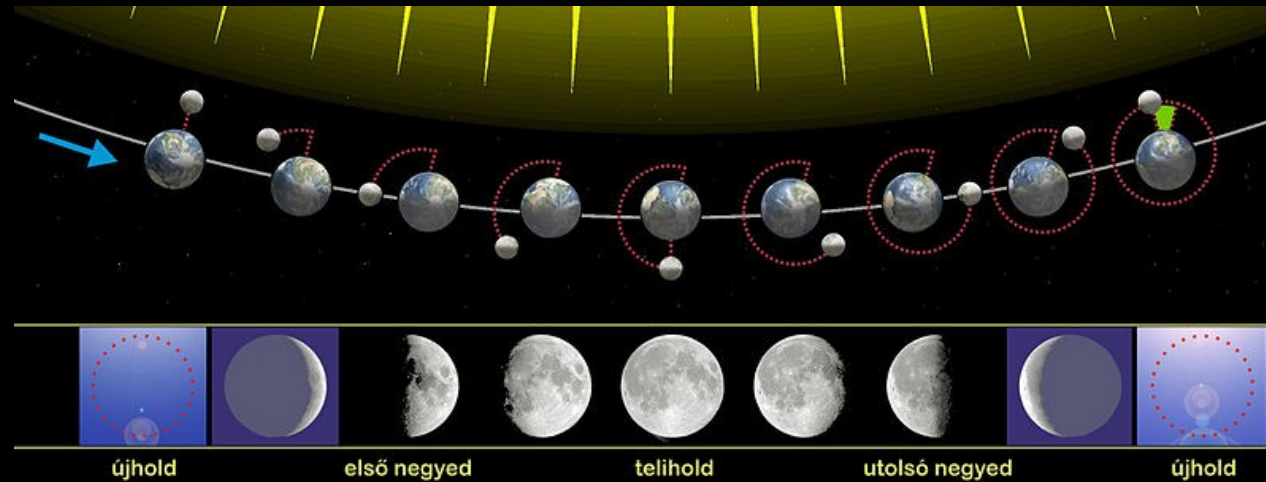
Három kivétel...

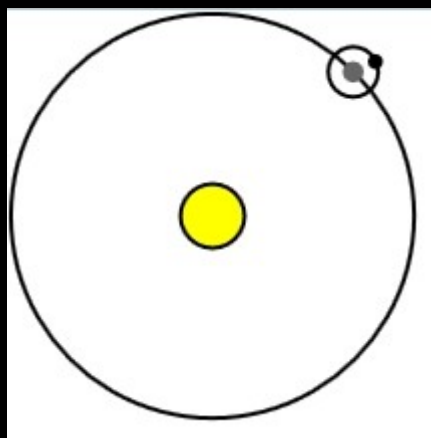
Triton: alakja szerint szabályos, pályája szerint szabálytalan: feltehetően befogott törpebolygó.

Charon, Hold: valószínűleg valami nekiütközött a Plutónak, illetve a Földnek, és a kiszakadt anyagból állt össze ilyen nagyméretű hold (átmérőjük az anyabolygó 52%-a illetve 27%-a, az összes többi hold ennél sokkal kisebb bolygóához képest).

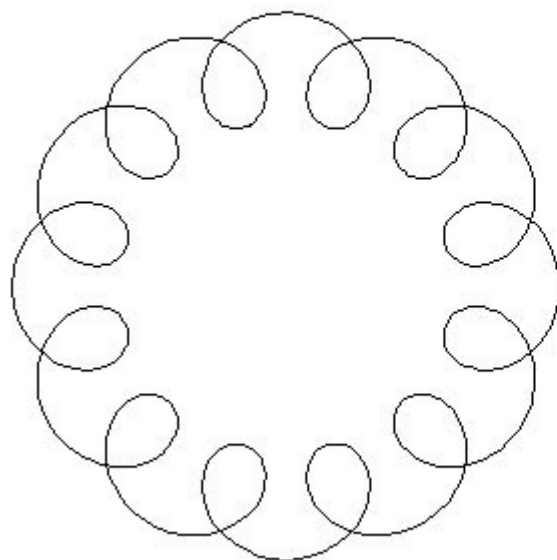

Holdpálya, holdfázisok

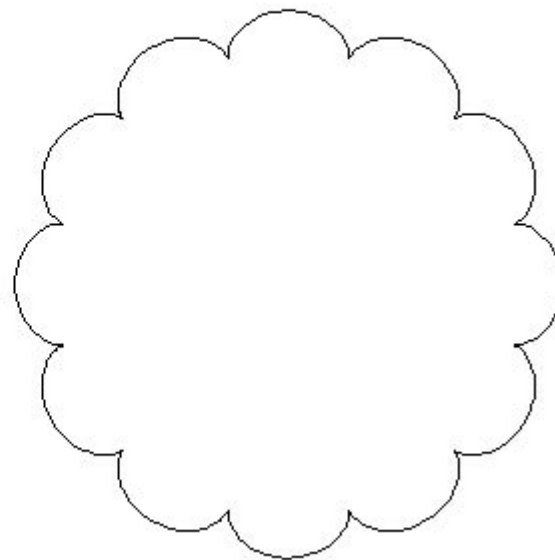

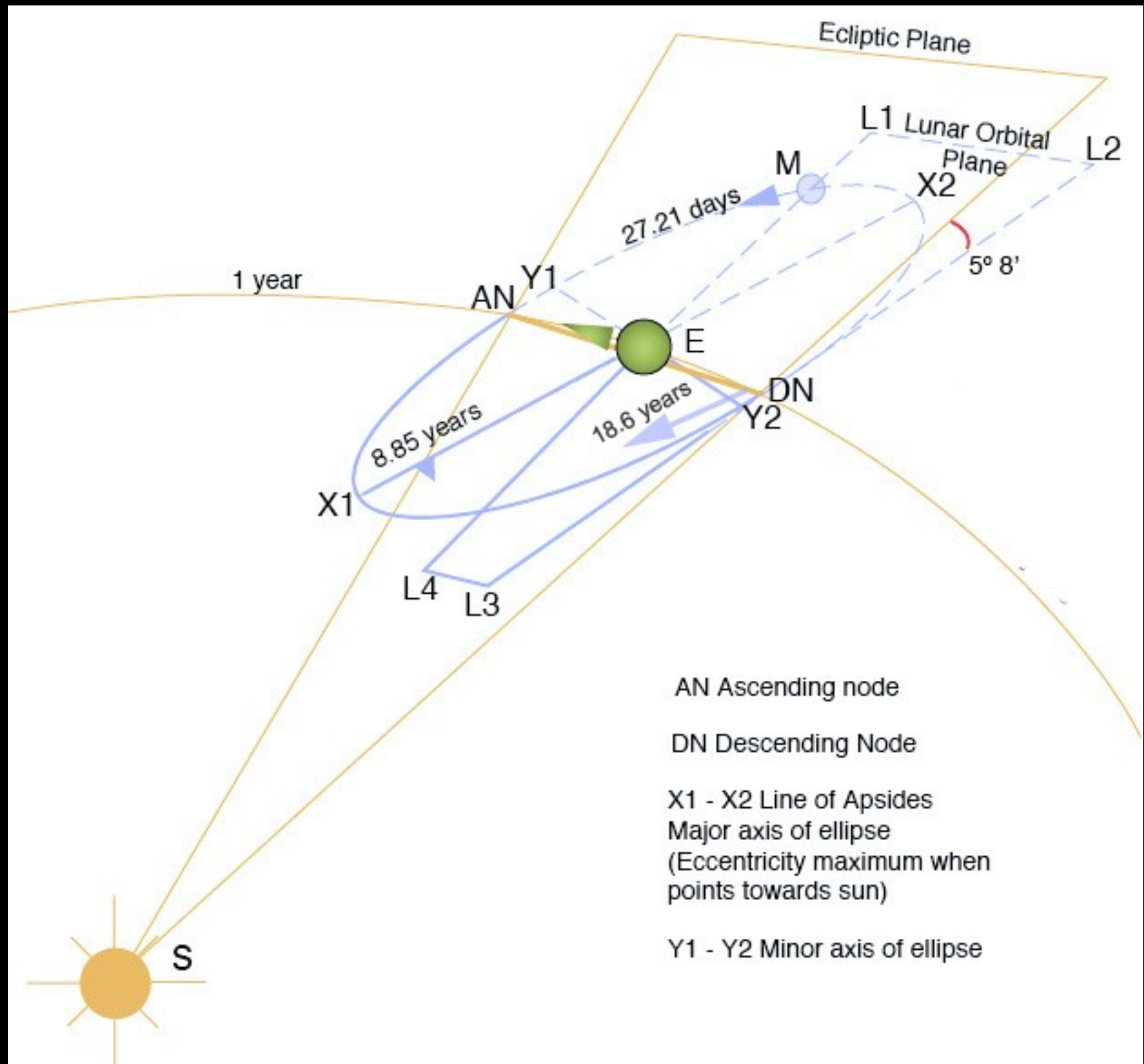

NOT THIS...

... THIS!

AN Ascending node

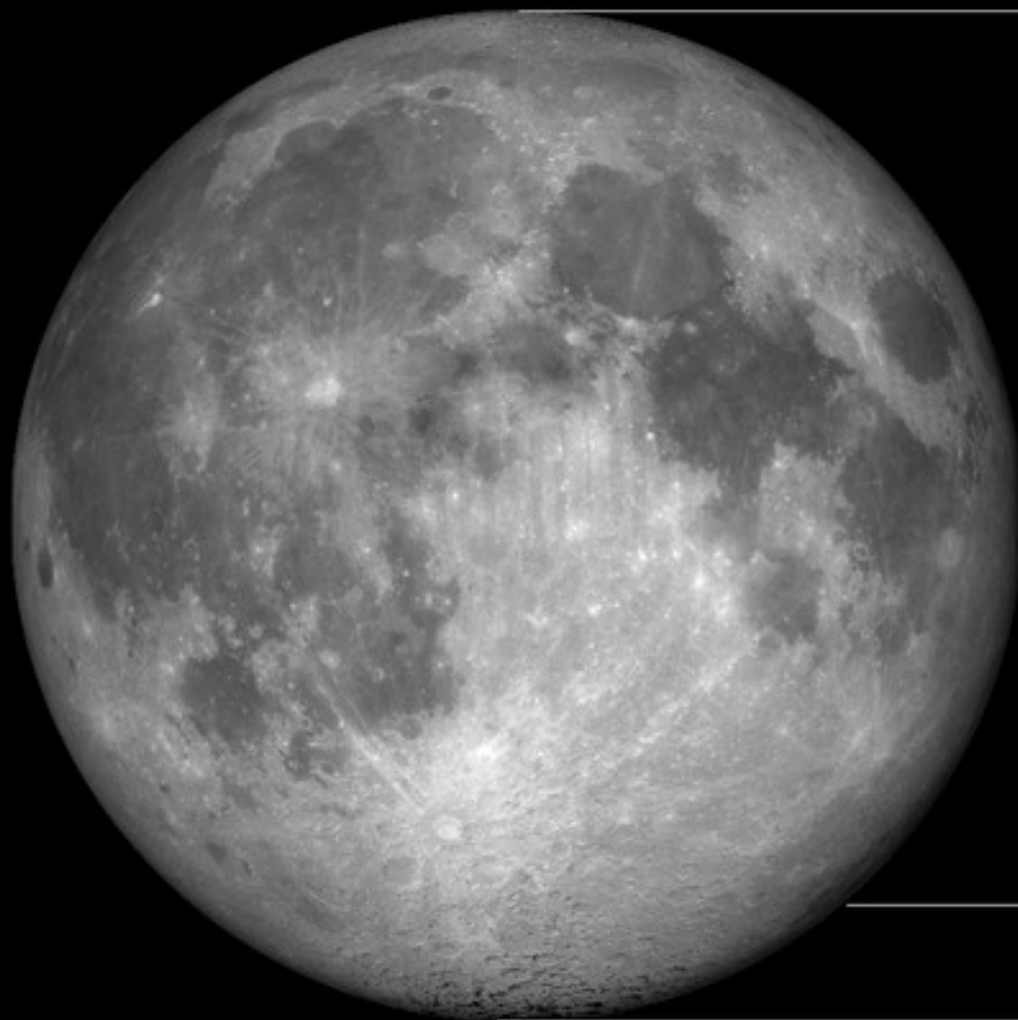
DN Descending Node

X1 - X2 Line of Apsides
Major axis of ellipse
(Eccentricity maximum when
points towards sun)

Y1 - Y2 Minor axis of ellipse

Lunar perigee (33.48")
(356,700 km)

2007 Oct 26 12:02:39 UT

Lunar Apogee (29.40")
(406,300 km)

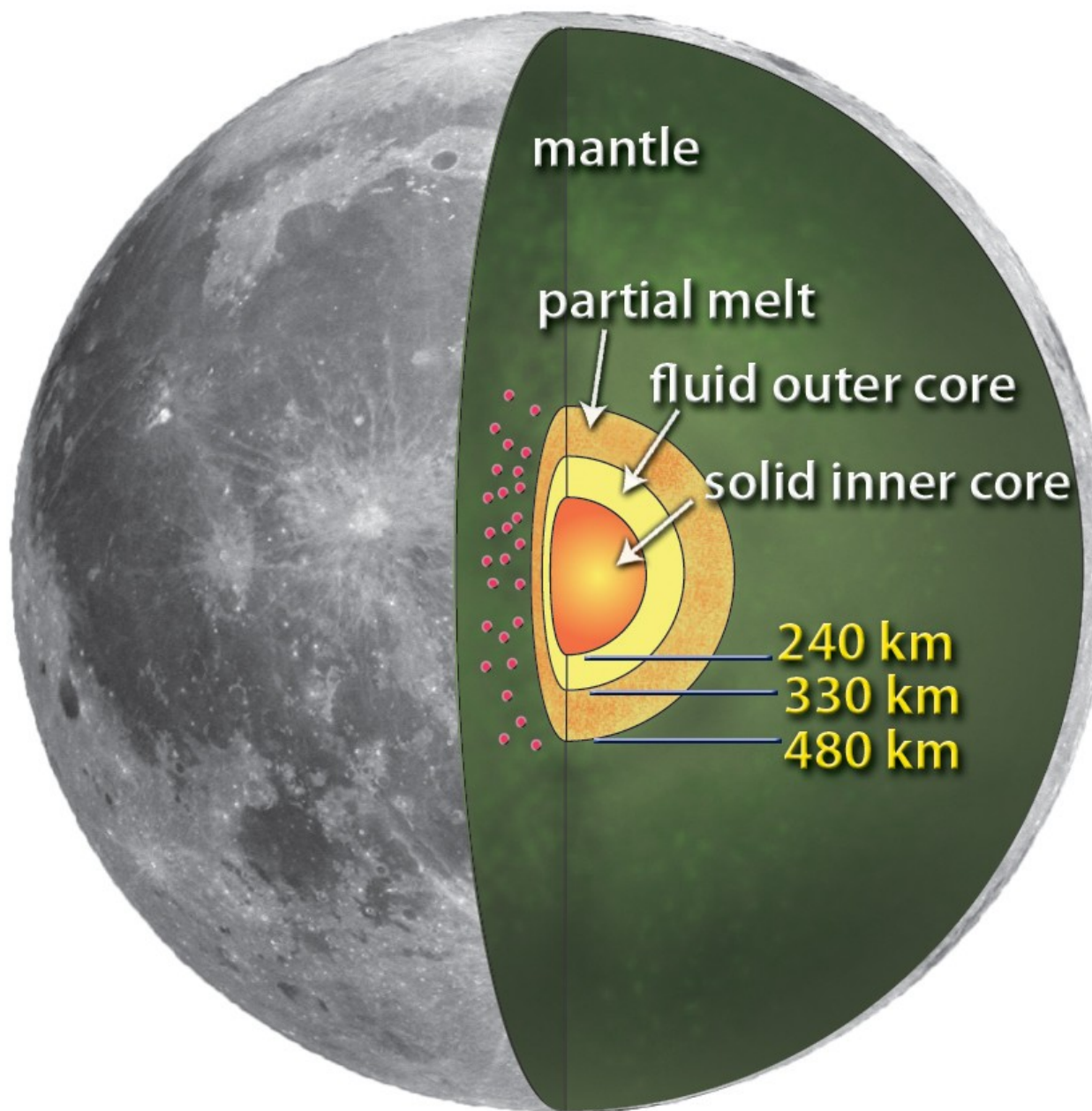
2007 Apr 3 08:50:54 UT

12% smaller

A Hold belső szerkezete

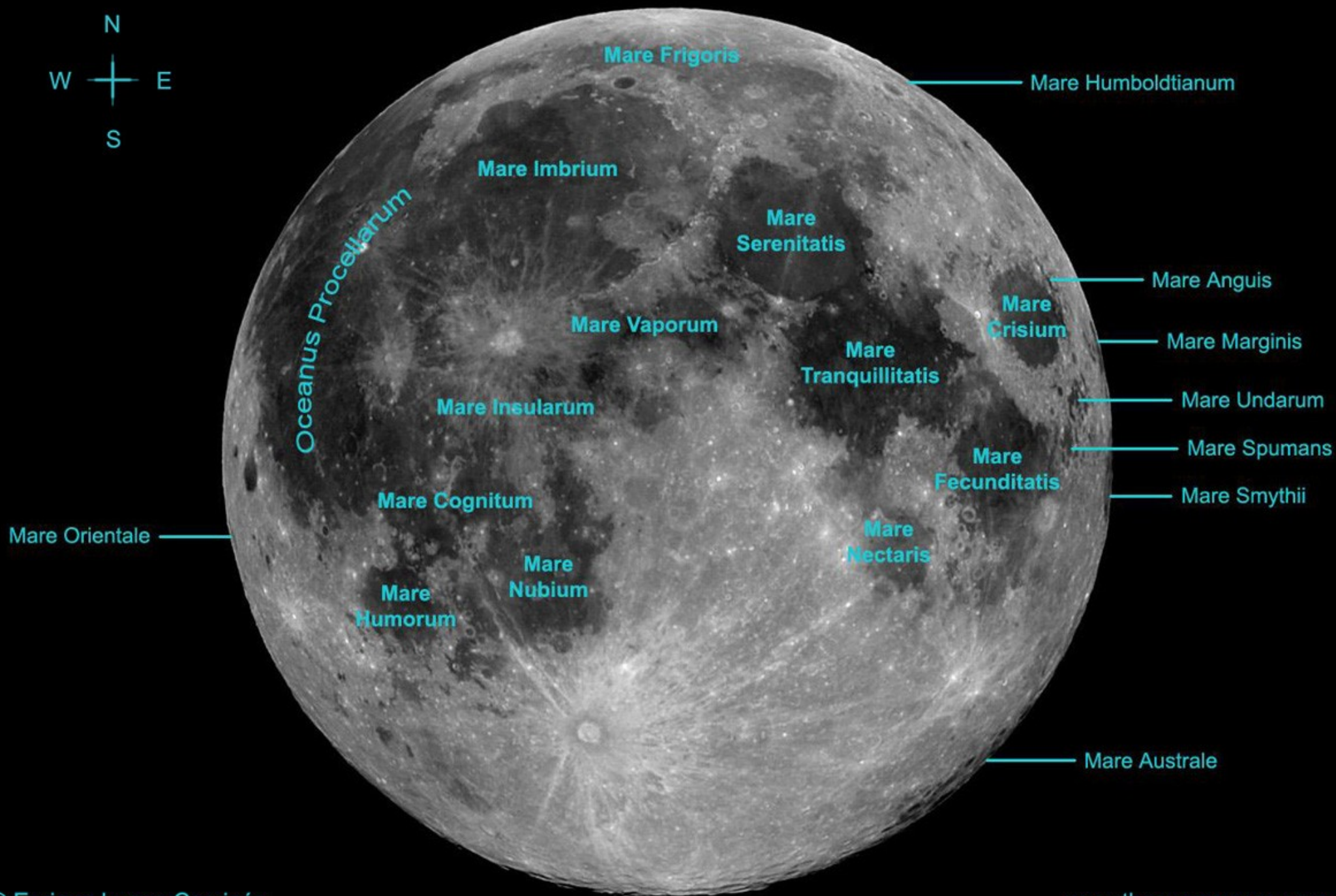

A Hold megfigyelése

Alakzatok a Holdon

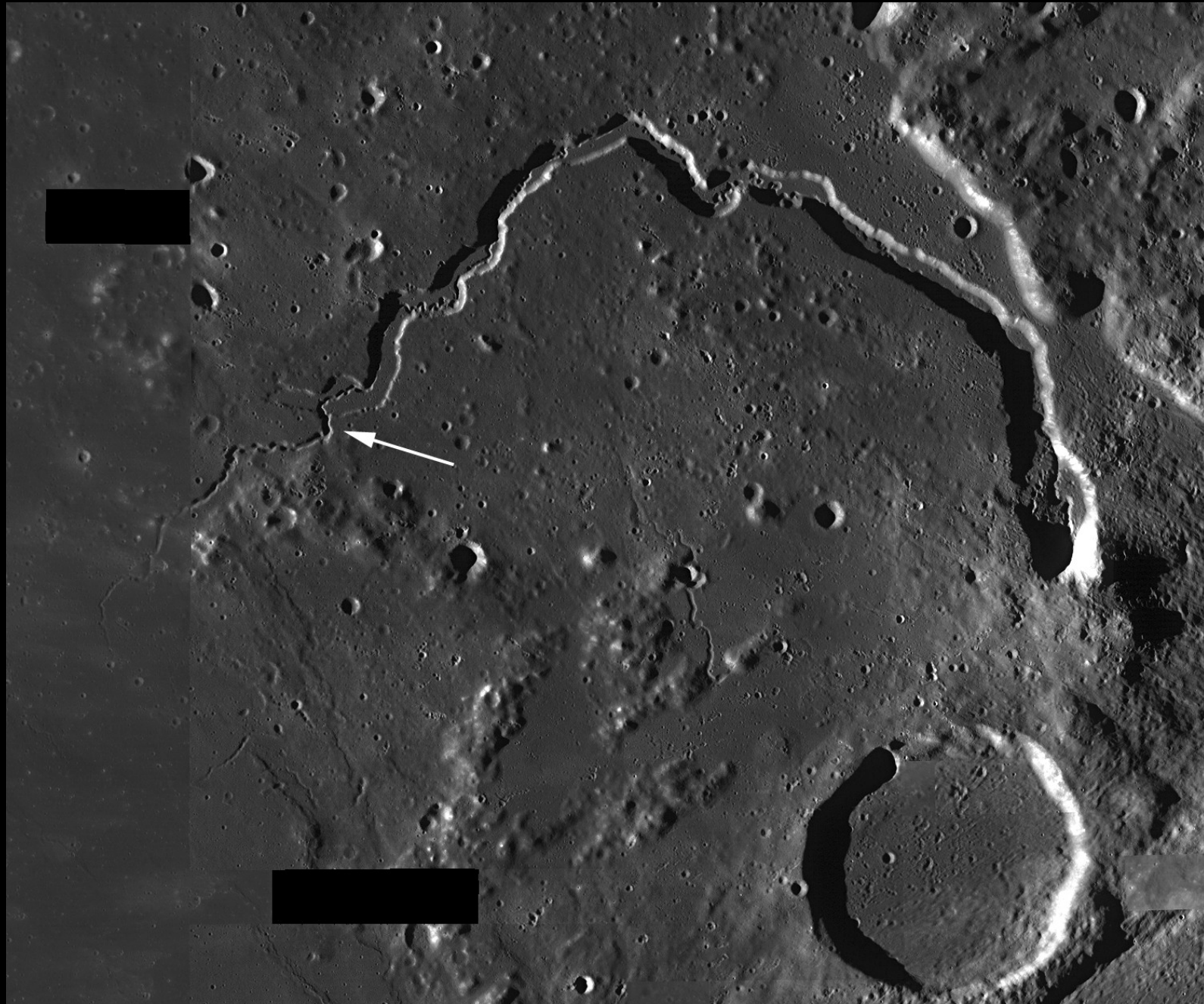
- holdtengerek
- kráterek (átlagos, feltöltött, rianásos, teraszos, központi csúcsos)
- becsapódásos medencék
- sugársávok
- dómok
- hegyek
- felföldek
- rianások

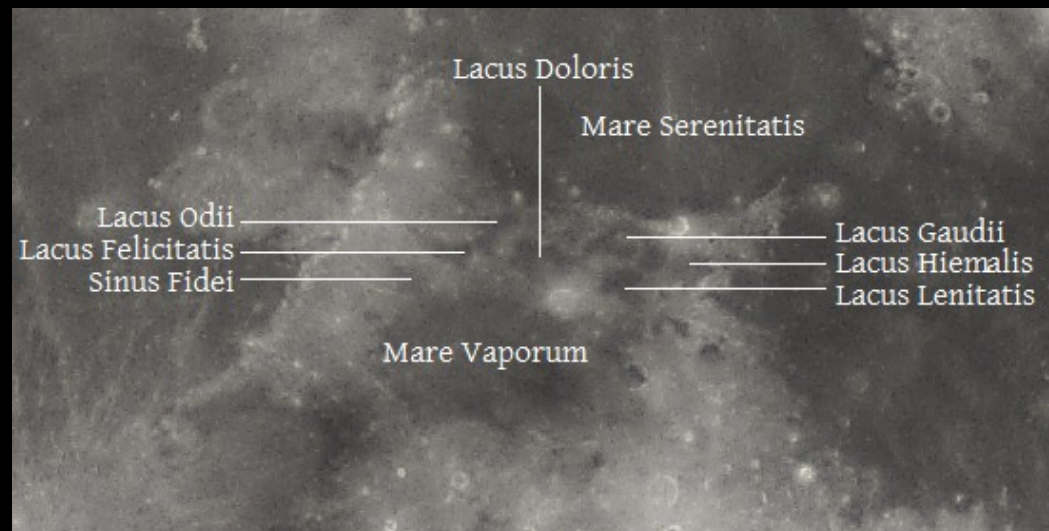
Dómok

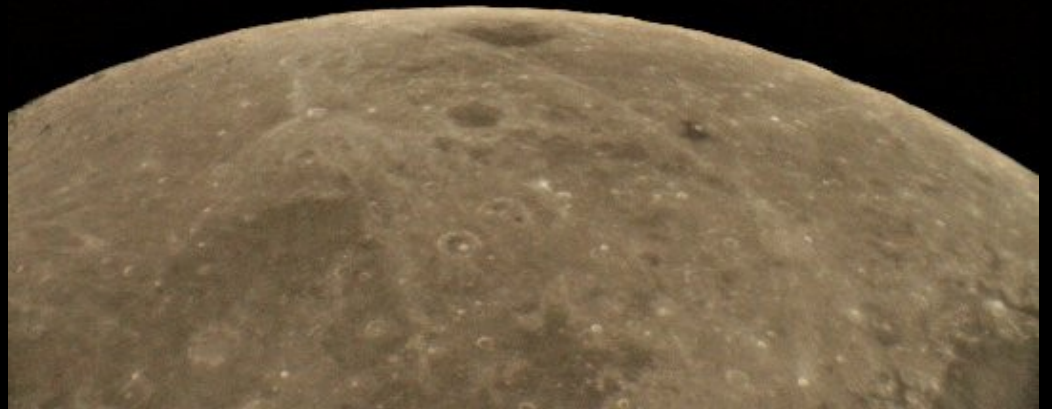
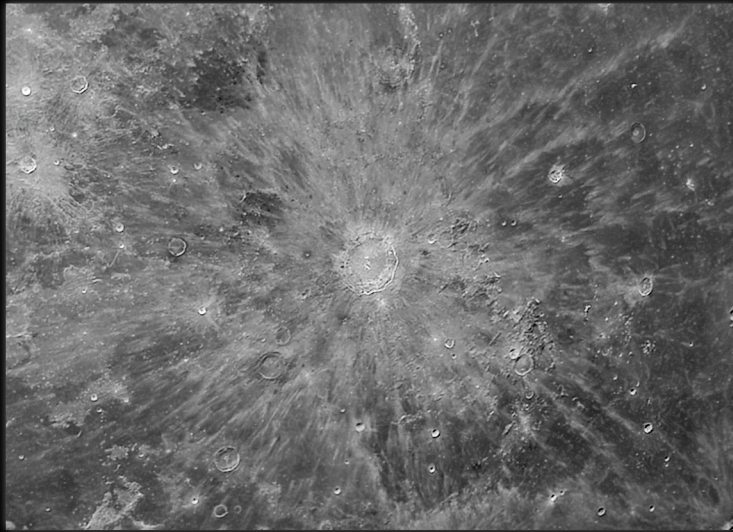
Rianások

Felföldek (pl. Terra Nivium)

Sugársávok

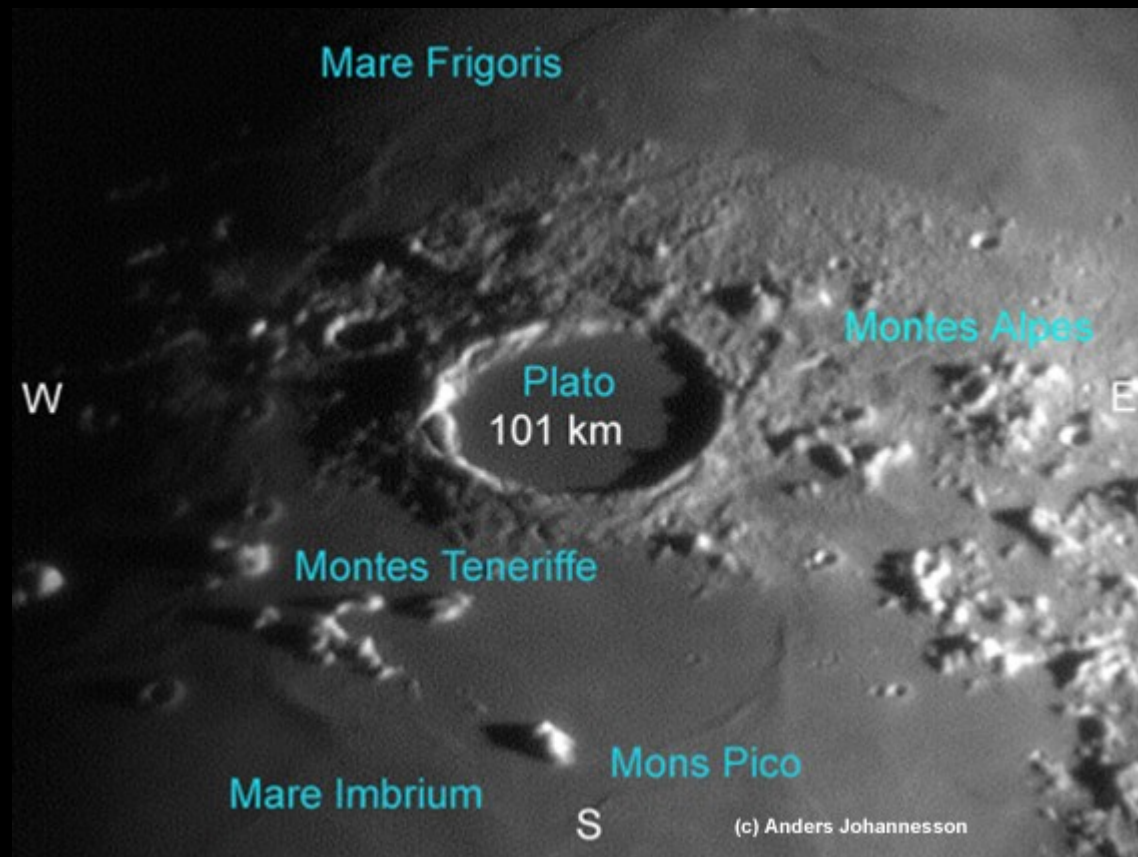
Holdi hegyek (pl. Montes Carpatius)

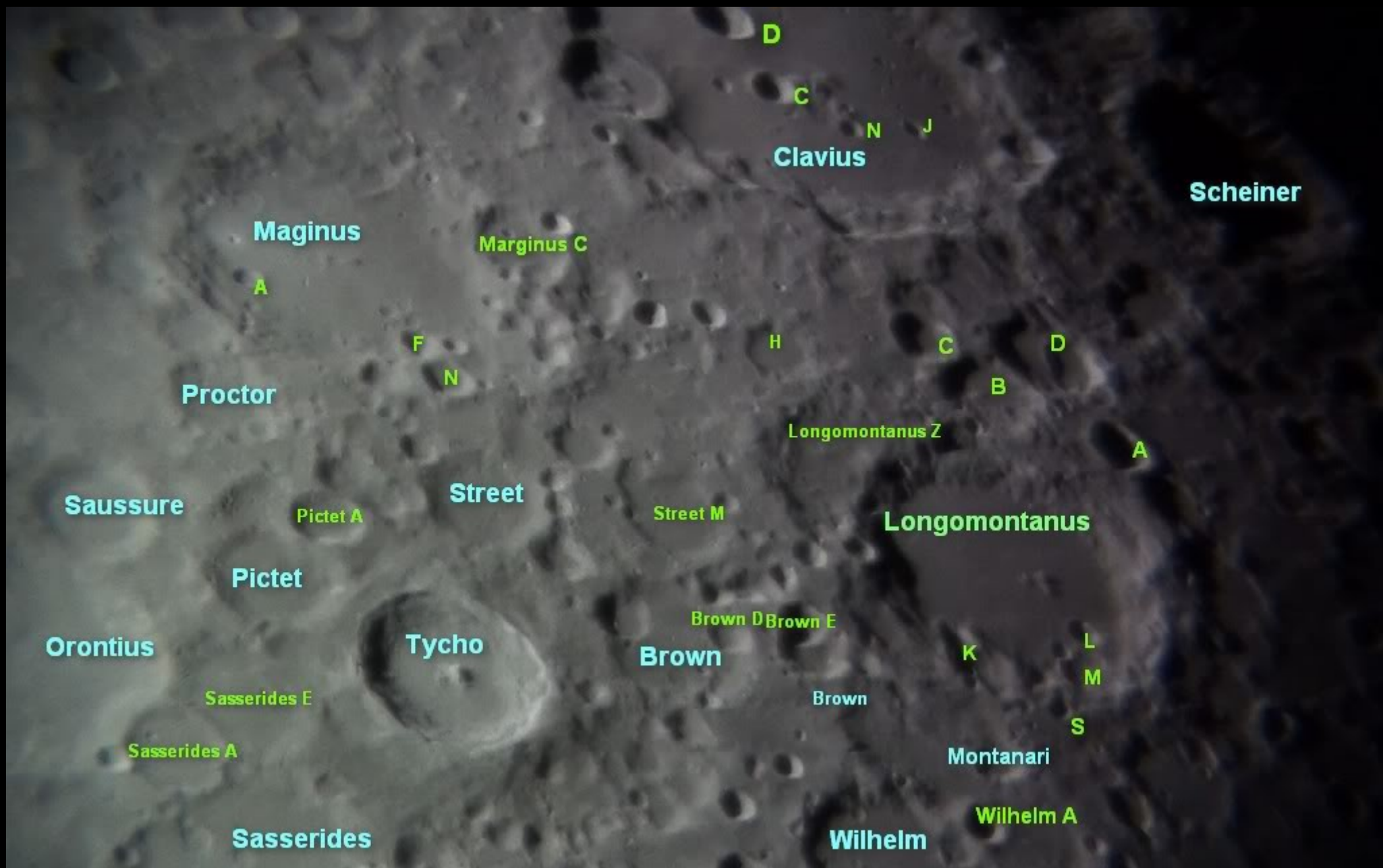

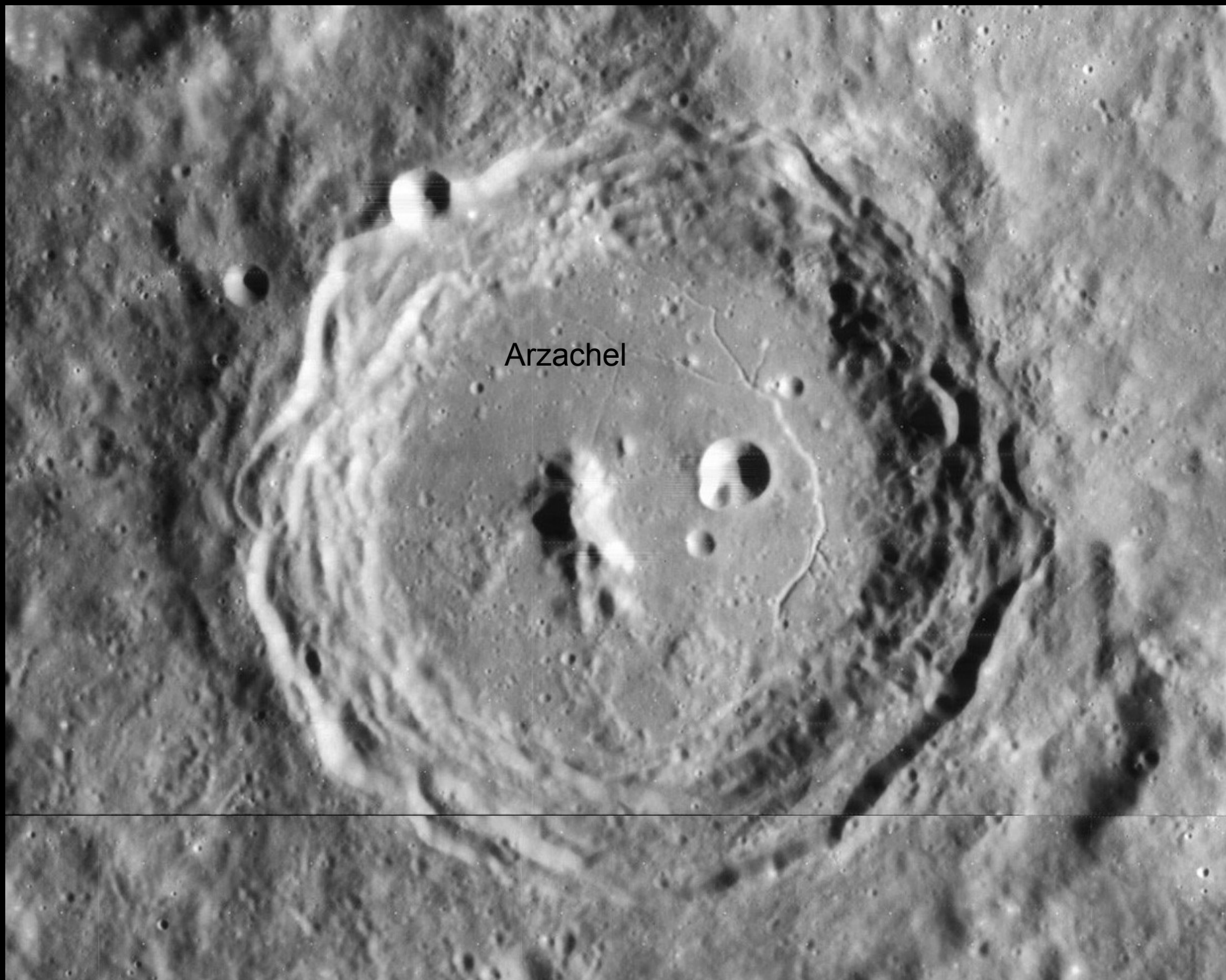
Kráterek

Moltke

HOLD-MEGFIGYELÉS

Objektum neve: _____

Dátum: ____ év ____ hó ____ nap Kezdet: ____ h ____ m UT Vége: ____ h ____ m UT

Műszer (átmérő/fókusz, típus): _____ Col: _____

Nagyítás: _____x Szűrő: _____ S (Nyugodtság): _____ T (Átlátszóság): _____

Észlelő neve: _____ E-mail címe: _____

Lakcíme: _____ Megfigyelés helye: _____

Rajzok, leírások:

Fent: vizuális holdmegfigyelési észlelőlap. A rovatokat értelemszerűen töltsük ki. Nem szükséges innen kivágni vagy kimásolni, elegendő az észlelést e-mailben beküldeni úgy, hogy az észlelőlapon kért adatokat betrjúk az e-mailbe, amiben az észlelést beküldjük a vcse@vcse.hu címre. A colongitudo azt a holdrajzi hosszúságot jelenti, ahol a Holdon a Nap éppen felkel – ennek értékét pl. a Virtual Moon Atlas programmal kikeresethetjük (a colongitudo időben változik, ezt tehát meg kell adni az észlelés időpontjára nézve), de e rovatot nem feltétlenül szükséges kitölteni. A többi rovat kitöltése értelemszerű és feltétlenül szükséges.

A digitális fényképezési észlelőlapon megadandó adatok listája: észlelő neve, lakcíme, e-mail címe; az észlelés földrajzi helye (településnév elegendő), dátuma, időpontja (UT); átlátszóság, nyugodtság, hőmérséklet; a fotózott objektum neve; a távcső adatai, használt szűrő, fókusznyújtó tag fajtája, nyújtás mértéke, okulárprojekció esetén az okulár és a nagyítás; kamera/fényképezőgép/ccd kamera; érzékenység (gain), kép exponálási ideje (s); a felvétel teljes időtartama (s); frame/sec; képrögzítő és képfeldolgozó program(ok); felhasznált képkockák száma; megjegyzések, rövid leírások.

Észlelőlapok

Beküldendő
a vcse@vcse.hu
címre

VEGA 93.

A TARTALOMBÓL:

a Hold eredete és tulajdonságai
a Hold észlelése és rajzolása
Hold-és holdsarló-megfigyelések
Júniusi Bootidák

A VEGA

Hold-“különszáma”

A Hold rajzolása

Eredete és tulajdonságai

Holdfogyatkozások

A Sinus Iridum

Hold- és Bolygó-
megfigyelők
Egyesülete

A Hold térképezése

A Hold észlelése